

Lindgren-Turan metodu ile halluks valgus cerrahisi uygulanan hastaların yaşam kalitesi

Health quality of life after hallux valgus surgery using method of Lindgren-Turan

Erhan Şükür¹, İbrahim Azboy², Abdullah Demirtaş², Hilmi Karadeniz³, Sinan Erdoğan³, Bekir Yavuz Uçar²

ÖZET

Amaç: Çalışmamızda Lindgren-Turan metodu ile halluks valgus cerrahisi yapılan hastaların sağlıkla ilgili yaşam kalitesi değişikliklerini Euroqol (EQ-5D) anketini kullanarak araştırmayı amaçladık.

Gereç ve yöntem: Otuz hastaya Stockholm, 30 hastaya da İstanbul'da olmak üzere toplam 60 hastaya Lindgren-Turan metodu ile halluks valgus cerrahi tedavisi uygulandı. Hastaların ameliyat öncesi ve sonrasında sağlıkla ilgili yaşam kalitesi değişiklikleri EQ-5D anketi kullanılarak incelendi ve karşılaştırıldı. Hastaların kendilerini ne kadar sağlıklı hissettikleri sorusuna verdikleri cevap vizüel analog skala (VAS) skoru ile değerlendirildi. Herhangi bir radyolojik parametre göz önüne alınmadı.

Bulgular: Ameliyat öncesi dönemde hastaların en sık şikâyetleri ağrı ve konfor azalmasıydı (%87). Bunu deformitenin yarattığı hareket zorluğu (%60) ve günlük etkinliklerde yaşanan zorluklar izliyordu. VAS skoru Türk hastalarda ameliyat öncesi dönemde daha kötüydü. Ameliyat sonrası dönemde başta günlük kişisel bakım ve hijyen olmak üzere tüm parametrelerde anlamlı iyileşme olduğu görüldü. Hastaların genel sağlık durumunu sorgulayan VAS skorunda da anlamlı artış görüldü ($p<0.01$).

Sonuç: Lindgren-Turan metodu ile yapılan halluks valgus cerrahi tedavisi hastaların sağlık ile ilgili yaşam kalitelerinde anlamlı bir iyileşme sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Sağlık, yaşam kalitesi, günübirlik cerrahi, halluks valgus

ABSTRACT

Objectives: In this study, we aimed to investigate the changes in health-related life quality via EQ-5D survey in patients with hallux valgus deformity who were treated with Lindgren-Turan method.

Materials and methods: Totally 60 patients (30 patients in Stockholm and 30 patients in Istanbul) with hallux valgus deformity who were treated with Lindgren-Turan method were included in the study. The health-related life quality levels were preoperatively and postoperatively recorded and compared for all patients via EQ-5D survey and changes were noted. Visual analogue scale (VAS) was used to evaluate the patient's response to the question of how much healthy they feel. Radiological parameters were not taken into account in the course of life quality comparison.

Results: Pain and discomfort were found to be the most common complaints (87%) among the patients in the preoperative period which were followed by restricted motion caused by the deformity and difficulty in daily activities (60%). VAS score were significantly much worse in Turkish patients in the preoperative period. All parameters, including especially daily personal care and hygiene, were significantly improved postoperatively. VAS score which was questioning the general health status of the patients was also increased significantly ($p<0.01$).

Conclusions: Lindgren-Turan method for the surgical treatment of hallux valgus provides a significant recovery in patient's health-related life quality. *J Clin Exp Invest* 2012; 3(4): 510-513

Key words: Health, life quality, outpatient surgery, hallux valgus

¹ SB Elazığ Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Elazığ, Türkiye

² Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji AD, Diyarbakır, Türkiye

³ SB İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul, Türkiye

Correspondence: Erhan Şükür,

SB Elazığ Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ortopedi Kliniği, Elazığ, Türkiye Email: erhansukur@yahoo.com

Received: 20.08.2012, Accepted: 29.09.2012

Copyright © JCEI / Journal of Clinical and Experimental Investigations 2012, All rights reserved

GİRİŞ

Günümüzde cerrahi uygulamaların çeşitliliği ve uygulanan hasta sayısı hızla artmaktadır. Çoğu günümüzde cerrahi işlem hastaların yaşam sürelerini uzatmaktan ziyade sağlıkla ilgili yaşam kalitelerini arttırmak için yapılır. Sağlıkla ilgili yaşam kalitesi terimi; hastalığın günlük yaşam üzerindeki fiziksel, ruhsal ve sosyal etkilerine kişinin verdiği yanıtları içeren geniş bir yelpazedir.¹

Halluks valgus günümüzde en sık karşılaşılan ayak problemlerindedir ve cerrahi tedavisi günümüzde cerrahi uygulama için tipik bir örnektir. Halluks valgus deformitesi hastalarda ağrı, yürüme ve ayakkabı giymekte zorluk, kozmetik problemler, anksiyete gibi şikayetlere yol açarak hastaların yaşam kalitelerini düşürmektedir. Bu nedenle tedavinin etkinliğinin belirlenmesinde, cerrahinin hastaların yaşam kalitesiyle ilgili yaşam kaliteleri üzerine ne derece etkili olduğu önemlidir. Günümüzde bu amaçla kullanılacak anketlerin ameliyat öncesi ve sonrası dönemde tam olarak ne zaman yapılacağı, sorgulanacak parametreler ve önem sırası hakkında tam bir görüş birliği yoktur.^{2,3}

Çalışmamızın amacı; Lindgren-Turan metodu ile halluks valgus cerrahi tedavisi uygulanan İsveç'li ve Türk hastaların sağlıkla ilgili yaşam kalitesindeki değişikliklerin ortaya konmasıdır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmamız çok merkezli ileriye dönük bir anket çalışmasıdır. Çalışmaya 30'u Stockholm, 30'u İstanbul'da olmak üzere Lindgren-Turan metodu ile ameliyat edilmiş 60 hasta (54 kadın, 6 erkek; ortalama yaş: 56,2 yıl; dağılım 50-76 yıl) çalışmaya alındı. Çalışmaya alınan tüm hastalar kendi dillerinde okuryazardı. Ameliyat sonrası ortalama takip süresi ortalama 13 hafta (dağılım 11-16 hafta) idi.

Çalışmamızda kullandığımız EQ-5D anketi sağlık sonuçları ölçüsü olarak kullanılan standart bir araçtır. Öncelikle katılımcının kendi kendine tamamlaması için tasarlanmıştır. EQ-5D sağlıkla ilgili yaşam kalitesi anketinin ilk bölümü hareket edebilme, kendi kendine bakabilme, olağan işleri yapabilme, ağrı/rahatsızlık, endişe/moral bozukluğu parametrelerden oluşan sorularından oluşur. Hastanın kendisine uyan seçeneği işaretlemesi istenir. Şikayet olmaması 1, önemsiz şikayet olması 2, ciddi ölçüde şikayet olması durumunda ise 3 olarak değerlendirilir. İkinci bölümde ise hastanın en kötü (0) ile en iyi (100) şeklinde çizilmiş bir termometre şeklindeki çizelgede sağlık durumunu işaretleyerek belirtmesi istenir. Bu anket ilgili klinisyen ile yüz yüze görüşme,

telefon veya elektronik posta ile kullanılabilen basit, anlaşılır bir ölçüm aracıdır.²

Cerrahi teknik

Hastalar bölgesel veya spinal anestezi altında ameliyat edildi. Cerrahi teknikte Lindgren-Turan metodu uygulandı.⁴ Birinci metakarpofarengal (MTP) eklem hizasından başlayan ve proksimalde 5 cm'e kadar uzatılan cilt insizyonu ile ekstansor hallucis longus tendonunun hemen medial sınırından girildi. Medial kapsül serbestleştirildi ve bunyon uzaklaştırıldı. Metatars başı ile cisminin birleşim yerinin hemen distalinden 30° açılanma ile osteotomi yapıldı. Distal parça laterale kaydırıldı ve proksimalden distale doğru yönlendirilen 2.7 mm'lik kompresyon vidası ile tespit edildi. Medial kapsül emilebilir dikişlerle periosta dikildi. Katlar kapatıldı. Cerrahi sonrası tüm hastalara elastik bandaj sarıldı, hiçbir hastaya alçı, atel yapılmadı. Hastaların tam yük vermelerine izin verildi.

İstatistiksel analiz

İstatistiksel değerlendirmede; gruplar arası değerlendirmede ANOVA, normal dağılım göstermeyen verilerin değerlendirilmesinde Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis, sağlık profillerinde sapma gösteren hastaların orantısız testlerinin değerlendirilmesinde ise Ki-kare testleri kullanıldı. P<0.05 değeri anlamlı olarak kabul edildi.

BULGULAR

Ameliyat öncesi değerlendirmede hastaların günlük yaşamlarını olumsuz etkileyen en önemli şikayetlerin ağrı ve deformitenin yol açtığı konfor azalması olduğu görüldü. Bu iki temel yakınmayı hastaların günlük hareket kabiliyetlerinin azalmış olması izliyordu (Tablo 1). Ameliyat sonrası tüm parametrelerde iyileşme olduğu görüldü. Özellikle hastaların kişisel bakım ve hijyen konusunda şikayetlerinin önemli ölçüde azaldığını görüldü (Tablo 1).

Hastaların genel sağlık durumlarını deformitenin ne ölçüde etkilediğini sorgulayan VAS skoru ise ameliyat öncesi %85'den %92'ye çıkmıştı (p<0.01). Türk hastaların cerrahi öncesi VAS skorları anlamlı derecede daha kötüydü (p<0.05). Hareket kabiliyeti ve anksiyeteyi sorgulayan parametrelerdeki değişim İsveçli hastalar arasında anlamlı olarak daha azdı (p<0.05). Yine bu iki parametreye benzer şekilde günlük iş aktivitelerindeki pozitif yöndeki değişim Türk hastalarda daha anlamlı çıktı (p<0.05) (Tablo-1). Hastaların yaş ve takip sürelerinin anket sonuçları üzerinde bir etkileri olmadığı görüldü.

Tablo 1. Ameliyat öncesi ve sonrası dönemde, EQ-5D anketi ile sağlıkla ilgili yaşam kalitesi değerlendirme sonuçları

	Stockholm (n=30)	İstanbul (n=30)	Deviasyon (%)
Ameliyat öncesi, 1/2/3^φ			
Hareket	19/11/0 [#]	5/11/14	60
Ağrı	6/18/6	2/20/8	87
Konfor azalması	4/22/4	4/15/11	87
Aktivite-iş	28/1/1	10/16/4 [#]	37
Aktivite -aile	29/0/1	24/5/1	12
Aktivite-hobiler	16/12/2	14/10/6	50
Kişisel bakım	29/1/0	28/2/0	5
Anksiyete	27/3/0 [#]	6/16/8	45
VAS skoru	94±13 [#]	76±9	85±14
Ameliyat sonrası, 1/2/3^φ			
Hareket	22/8/0	22/7/1	27 ^{***}
Ağrı	18/9/3	23/6/1	32 ^{***}
Konfor azalması	15/14/1	21/9/0	40 ^{***}
Aktivite-iş	29/0/0	24/6/0	10 ^{**}
Aktivite -aile	29/0/0	26/4/0	7 ^{ad}
Aktivite-hobiler	21/8/1	22/8/0	28 [*]
Kişisel bakım	30/0/0	29/1/0	2 ^{ad}
Anksiyete	25/4/1	26/4/0	15 ^{**}
VAS skoru	94 ± 12	90 ± 10	92 ± 11

φ 1 = şikayet yok 2 = önemsiz şikayet var 3= ciddi ölçüde şikayet var

gruplar arasında etkiler arasında anlamlı farkın olduğu hastalar, gruplar arasında ortalama yaşam kalitesi ve VAS açısından anlamlı fark; p<0.05

** hastalardaki gelişme ve ameliyat öncesi ve sonraki dönemlerdeki ortalama yaşam kalitesi ve VAS; p<0.01

***hastalardaki ameliyat öncesi ve sonrası dönemlerdeki gelişmeler; p<0.001

^{ad}: Anlamlı değil

TARTIŞMA

Günübirlik cerrahi uygulamaların sağlıkla ilgili yaşam kalitesi üzerine etkilerini ölçmek için kullanılan anket ve formlar arasında; zamanlama, takip süresi ve içerik bakımından henüz bir görüş birliği yoktur.^{5,6} Günübirlik cerrahinin hastalar üzerindeki etkisinin sonuçlarının değerlendirilmesinde, hastaların tamamen kendi kendilerini değerlendirmeleri halen yeni bir araştırma sahası olup, en uygun araçlar, zamanlama ve bu alandaki önceki sonuçlar açısından sınırlı bilgiler mevcuttur. Çalışmamızda; İsveç ve Türkiye'de elektif ayak önü cerrahisi uygulan

lanan hastaların sağlık durumları EQ-5D anketiyle incelendi. Ağrı, konfor azalması ve hareketin kısıtlanması parametrelerinin ameliyat öncesi ve sonrası dönemde iyileşme açısından sağlık durumlarının değerlendirilmesinde baskın parametreler olduğunu bulduk. Cerrahi sonrası iki, dört aylık süreçte İsveçli ve Türk hastaların ameliyat öncesi ve ameliyat sonrası sağlık durumları belirgin farklılık göstermekteydi. İsveçli hastalara nazaran Türk hastaların sağlık durumları ve VAS skoru daha çok etkilendi.

Çalışmamız, halluks valgus ameliyatından önce ve sonrasındaki sağlıkla ilgili yaşam kalitesi değişikliklerini EQ-5D anketi ile inceleyen ilk çalışmadır. Birbirinden farklı yaşam kalitesi ölçekleri, farklı sonuçlar vermekte ve farklı değerlendirme tekniklerinin sonuçları tam olarak birbirlerinin karşılıkları olmamaktadır.⁷ Ayak cerrahisinin sonuçlarını değerlendirmedeki en uygun yöntemin ne olduğu halen tartışmalıdır.⁸ EQ-5D ise herhangi bir hastalığa özgün olmayan geniş bir değerlendirme yöntemidir. Kişinin sağlık durumunu geniş bir şekilde ortaya koyar, sadece ayak problemlerine özgün bir değerlendirme yöntemi değildir. Saro ve ark. distal metatarsal osteotomi uygulanan halluks valgus hastalarını Amerikan ayak ve ayak bileği cemiyeti (AOFAS) ve EQ-5D anketini kullanarak değerlendirmişler ve bir yıllık takip süresi sonunda her iki anket sonuçları arasında fark olmadığını belirtmişlerdir.⁹

Bu çalışmanın girişimsel olmayan ve keşif amaçlı bir çalışma olduğunun, cerrahi tekniklerin aşikâr etkilerininin dökümantasyonu için tasarlanmadığının bilinmesi önemlidir. Halluks valgus, ameliyat öncesi dönemde ağrı, konfor azalması ve hareket kısıtlanması alanlarında EQ-5D yaşam kalitesi sağlık durumunda belirgin sapmaya yol açmaktadır. König ve arkadaşları, hastaların kendi başlarına doldurdıkları EQ-5D sağlık durumu anketinin milletlerarasında belirgin derecede farklılık gösterdiğini ve bu nedenle milletlerarası kıyaslamaların dikkatle yapılması gerektiğini belirtmiştir.¹⁰ Bizim çalışmamızda iki grupta da benzer sağlık durumu görüldü, ancak Türk hastalar arasında ameliyat öncesi ve sonrası dönemde daha baskın negatif bir etki görülmüştür. Sonuç olarak Lindgren-Turan metoduyla yapılan halluks valgus cerrahisinde, farklı iki milletten hastaların sağlıkla ilgili yaşam kalitelerinde anlamlı iyileşmeler olduğunu gördük.

KAYNAKLAR

1. Erden K, Ebru S, Volga T, Derya H, Servet T, Mustafa B. İki taraflı total diz protezi uygulanan kadın hastalarda yaşam kalitesinin değerlendirilmesi. Acta Orthop Traumatol Turc 2009;43(3):248-53.

2. Suhonen R, Virtanen H, Heikkinen K, et al. Health-related quality of life of day-case surgery patients: a pre/posttest survey using the EuroQoL-5D. *Qual Life Res* 2008;17(1):169-77.
3. Suhonen RA, Iivonen MK, Välimäki MA. Day-case surgery patients' health-related quality of life. *Int J Nurs Pract* 2007;13(2):121-9.
4. Lindgren U, Turan I. A new operation for hallux valgus. *Clin Orthop* 1983;175:179-83.
5. Chanthong P, Abrishami A, Wong J, Herrera F, Chung F. Systematic review of questionnaires measuring patient satisfaction in ambulatory anesthesia. *Anesthesiology* 2009;110(5):1061-7.
6. Allvin R, Berg K, Idvall E, Nilsson U. Postoperative recovery: a concept analysis. *J Adv Nurs* 2007;57:552-8.
7. Konerding U, Moock J, Kohlmann T. The classification systems of the EQ-5D, the HUI II and the SF-6D: what do they have in common? *Qual Life Res* 2009;18(9):1249-61.
8. Dawson J, Doll H, Coffey J, Jenkinson C. Oxford and Birmingham Foot and Ankle Clinical Research Group. Responsiveness and minimally important change for the Manchester-Oxford foot questionnaire (MOXFQ) compared with AOFAS and SF-36 assessments following surgery for hallux valgus. *Osteoarthritis Cartilage* 2007;15(8):918-31.
9. Saro C, Andrén B, Wildemyr Z, Felländer-Tsai L. Outcome after distal metatarsal osteotomy for hallux valgus: a prospective randomized controlled trial of two methods. *Foot Ankle Int* 2007;28(7):778-87.
10. König HH, Bernert S, Angermeyer MC, et al. ES-EMeD/MHEDEA 2000 Investigators. Comparison of population health status in six European countries: results of a representative survey using the EQ-5D questionnaire. *Med Care* 2009;47(2):255-61.